

För Västanfjärd, i Västra-Åboland

Lö 13.10.2013 Studieresa

Resekommentar

19.10.2012 / Aaro Söderlund

06:30 Lähtö Lammalasta, **Knalliksen** edestä

07:40 **Kirjalan ST1-huoltoasema**: Aaro Söderlund (proj. pääl) mukaan

07:50 - 08:30 **Tammiluodon viinitila** <http://www.tammiluoto.fi/>

- tj **Timo Jokinen** <viinitila@tammiluoto.fi> tarjosi byarådetille aamukahvit ja pullat;
- hääjuhlien, kokous- ja saunapalveluiden, omenapuutarhojen ja tuotannon sekä lähiruoka / mathantverk-myyntin esittely.

Många bäckar små-taktiikka:

- koulutusta, juhlia, kokouksia ja saunotusta, maistiaisia
- turismia: vierasveneitä, henkilöautoja, caravanareita, bussiryhmiä
- => Kauppa, maistelutalo, kokoustalo jossa baari, tanssilattia, orkesterin paikka,
- => mitoitus bussilasti = 50 h, tilapäisesti myös saunassa!

Sauna + båthus

- Yksi suuri sauna; aina ei tarvitakaan kahta saunaa (mieh/nais)!
- Saunan kiuas ulkolämmitteinen - toimiva patentti.
- Sauna + venetaloyhdistelmä, välissä katos.
- Rakennus sijaitsi osittain veden päällä.
- Lämpöeristetty puulämmitteinen vesiamme laiturilla - suosittu!

Paraisten keskustassa (ajoimme ohi)

ParVita Hälsokost -terveyskauppa, Passagen

tj **Helen Victoria Oivo**; västanfjärdiläinen isoäiti

Omenatuotteet, ruusutuotteet, raparperituotteet, jne

Tukkuostokokemukset; myyntikokoelman luominen

Vähittäismyyntikokemukset; hinnoittelu; facebook-kauppa

<http://www.facebook.com/helenparvita>

08:45 - 9:15 **Paraisten teollisuusmuseo**, sisäänpääsy 2 € / henkilö + 25 € opasmaksu

- http://www.parainen.fi/web/tjanster/kultur/museot/fi_FI/pargas_industrimuseum/
- tutkija **Marcus Lepola** (marcus.lepola@abo.fi)

Geologia

- geokartat, geohistoria, kivilajinäytteet,
- Kiven käyttö: rakennuskivet ja kalkki
- Teollisuushistoria, henkilöt, johtajan kartano, työläiskorttelit, tarinat, etc.
- Kuljetuslaivat ja niiden tarinat
- Potentiaalinen lisäarvon tuottaja **Ari Brozinski** <aribro@utu.fi>

Miljö

- vanhat rakennukset; näyttelytilat, varastotilat, juhlatilat
- alkuaan käynnistäjänä kaivoksen eläkeläisyhdistys, nyt kotiseutuyhdistys
- Pohjoismaiden suurin avolouhos

Ajo Pargasportiin - Nostosillan kautta (ref. Norrsundet)

Marina Pargas / Fagnäs (totesimme autosta, maantieltä)

- <http://www.marinapargas.com/english/www/page.php?cat=2>
 - täyden palvelun koti/huoltosatama
 - sijainti kaukana merestä, kapeiden reittien päässä
-

10:12 - 10:30 **Pargasport** Jermo Attu <http://www.paraistenportti.fi/etusivu>

- Uudet yrittäjät 2012, Kirkkonummelta
- Kauppias **Riitta Kosk** riitta@paraistenportti.fi
- kotisatama, asioimissatama, vierassatama
- parkkialue jäi heti liian pieneksi, caravaanareille ei ole vielä tilaa
- kauppa ja ravintola; loma-asuinnoista tulee pääosa asiakkaista
- käsityöläisten kutsumarkkinat, elävää musiikkia ja paljon muuta ohjelmaa
- laituritansseja erillisellä ponttonilla
- luulo: 200 annosta päivässä - toteutuma: 600
- luulo: veneilijät asioivat Pargasportissa - toteutuma: autoilijat pääasiakkaita
- luulo: pienveneet voivat tulla - toteutuma: myös isot alukset pysähtyvät
- Jatkuva asiakas- / ekskursionvirta
- Kiinnostus bussiyhteyteen Paraisille (juuri 13.10.2012 ensimmäinen oma tilausbussi!)
- Kiinnostus vesiliikenneyhteyteen Paraisille ja Kemiöön.

Riitta soitti perään:

- **Bussikuljetus** 13.10 toimi keskustelun herättäjänä, mutta paraislaiset eivät ottaneet sitä käyttöönsä. Siinä mielessä kuljetus Pargasportin markkinoille epäonnistui. Mutta oma bussikuljetus järjestetään kuitenkin sitkeästi uudestaan seuraavaan tapahtumaan!
- **Pargasportissa** ei laskutettu yöpyneitä veneitä vielä viime kesänä, koska paikka oli vielä niin pahasti kesken. Karkea arvio on, että c. 1000 yöpynyttä venettä kävi.
- **Parturi** on tulossa Jouluksi - yleisön pyynnöstä.
- **Vaalivalvojaiset**, suurimmat urheilukilpailut etc. kuuluvat Pargasportin ohjelmaan.
- **Elokuvia** ei alueella vielä näytetä muualla => siitäkin yksi toimintateema?
- **Kongressikeskus** olisi tulossa 10 v aikajänteellä (!).

Vene/autobensa-asema

- Edullinen konttiratkaisu maalaiturin kärjessä (tosin hienostelematon)

Laiturit

- Kotilaituripaikat taaempaan
- Lossipaikka ja korttibensa-asema niemen kärjessä
- Vierassatama etupuolella

- Ranta ja kylkipaikat heti ravintolan vieressä
- Rantalaituri on rakennettu irti rannasta: nyt laituri rakennetaan kiinni rantaan
=> monikäyttöinen yhtenäinen rantalaituriterassikansi.

11:00 - 11:15 **Sattmarkin kalaravintola** <http://www.sattmark.com/Welcome/Welcome.html>

- Monikonsepti: saunat, vieras- ja kotisatama (katsoimme paikan ulkoa)
- kalakeittiö ja varsinainen ravintola viereisissä rakennuksissa
- jälkiruokiin satsattu erityisesti
- Olkipaalimajoitustilat; vähäinen määrä caravaanareita
- Ulkoterrassiksi muuntuvat näyttelytilan ulkoseinät
- Myyntiaitat kaukana rannasta, mutta autopaikan vieressä; kaupungin polkupyörävuokrauspiste!
- Majstång

- **Susané Rosenqvist** <telehuset@hotmail.com> /
Länsi-Turunmaan yrittäjät
tuli mukaan bussiin.

Järviruokoleikkuri **TRUXOR 4700**

- **Janne Lehto** <janne@merireitit.fi> Hunäsinkuja 7
- Samalla yrittäjällä Pikkupukki, Autere ja Brunssi sekä RIB-vene Pargasportin ja Kemiönsaaren välille.
- Emme käyneet koska Lammalassa oma yrittäjä, ja Truxorilla riittävän havainnolliset youtube-videot

Parainen - Nauvo maantielautta

- Suomen vilkkain: 1870 ajon/vrk (2011)=> 680 000 ajon/v => 2 milj henkilömatkaa!
- Kävimme komentosillalla, jossa västanfjärdiläinen kapteeni

Susané puhui menomatalla västanfjärdiläisten yrittäjäkoulutuksesta, lähiruuasta, mathantverkista, yhteistoimintaan tarvittavasta uudesta yhdistyksestä, Timalista jne.

12:30

Nauvon kirkonkylä = Saariston palvelukeskus

- kesällä 11 ravintolaa, talvella 3 auki (Paraisilla 2)
- Taajamassa 700 - 750 asukasta; koko Nauvon osakunnassa 1450;
- 3000 loma-asuntoa kaavassa, n. 2500 pystyssä = 7500 loma-asukasta!
- **2 pankkia (S,OP), 2 kauppa (K,S)+Alko+apteekki+huoltoas+antiikkik.**
 - Viimeinen **Alko** ennen Ahvenanmaata
 - Viimeinen **huoltoasema** ennen Ahvenanmaata
 - Viimeinen **pankkiautomaatti** ennen Ahvenanmaata
- 20 isointa yritystä Σ 13 M€ / v, paljolti riippumatta suhdanteista

- **Ravintola L'Escale** (omakust. lounas) <http://www.lescale.fi/en/sidor/lescale.htm>

- Västanfjärdiläinen **Ölanderin suku** taustalla
- **Lise-Lotte Smeds** (Ölander) ja **Mikael Smeds** tervehtivät meitä
- **Mikael Smeds** <mikael.smeds@lescale.fi>
- viinitila Ranskassa, viinapannu Nauvossa => yrtiliköörejä ('kastalos')
- oma hieno yrttitarha NOTA: **teetetty harjoitustyönä!**
- c. 500 ravintolapaikkaa:
 - **Takakatos** jossa mm. härkägrilli ja irtobaari (emme nähneet);
 - täällä katsotaan suuret urheilukilpailut, järjestetään konsertteja ja kokouksia, erillisiä ruokailuja, etc.
 - **AfterSail Bar & Pizzeria** + yökerholaiva Najaden (näimme ulkoa)
 - **Yläkerta:**
 - 'hieno puoli' parvekkeet, keittiö ja kassa (emme käyneet)
 - **Alakerta:**
 - 'karvalakkipuoli', ulkoterrassit, keittiö ja kassa (täällä söimme)
 - Paraisten kaupungin Nauvon virastotalon työpaikkaruokala
- NOTA: a) hintataso, b) hinta / laatusuhde!

- **Wallmo-aitta** <http://www.wallmo.fi/puoti.html>

(kurkimme ikkunasta)

- Taidekäsityön opettaja **Annikki Mäkinen**
<annikki@wallmo.fi>
- Tervasaippua; monet jännät lahjatavarat
- Omistavat myös taidekoti **Villa Bankenin**, jossa pikkukaksioita vuokralla

- **Suomen Saaristovaraus**

pirjo.hoffstrom@suomensaaristovaraus.fi

- vastaava **Viveca Smeds-Aalto**
<viveca71@yahoo.se>
- Kemiönsaarelainen yrittäjä **Pirjo Hoffström** (Vänö) vuokraa täältä koko Saariston yhdeltä luukulta.
- Nauvopostikortit,-postimerkit, ja -postileimat (c/o Aaro)
- Kasnäs-korut; turistinettietokone, jne.

- **Nauvon Tori & -halli / ProNagu rf.**

<http://www.pronagu.fi/>

- Kaupunki omistaa kiinteistön
- ProNagu-yhdistys pyörittää toria
- Markkinatoimintaa, vakiomyyjät:
 - Italialainen jäätelöbaari
 - Irlantilainen BBQ
 - Haverön kala
 - Tackorkin maatilatuotteet (esim. saskatoon)
 - Earth Collection
 - Tiffany-lasimyymälä

- **Nagu Jaktenin** rakentamisen optio (nyt 2 allmogeboatia talvisäilössä).

- **Nauvon eteläsatama** (asiointisatama, ref. Knallis; toiminta / ProNagu-yhdistys)

- Saaristotien sillan ali mahtuvat moottoriveneet: syv < 1,5 m, kork < 3,2 m
- Nauvon kanavaa (2 km) pitkin eteläkautta purjeveneet (syv max 1,5 m)
- Loma-asuntojen busterit; asiointi > posti, apteekki, alko, kaupat, bensa, etc.

- **Infotaulu** (yritystaulu täynnä!)

- **Wilhelm Henriksson** <wilhelm.henriksson@mebb.net>
- Ennen kuntaliitosta samanlainen oli myös Västanfjärdissä.

- **P. Olavin kirkko** (emme käyneet)

- Akustiikka! Konsertit, kamarimusiikkipäivät, urkupäivät, keskiaikamusiikki...

- **Nauvon merenkulkutalo**

- http://www.parainen.fi/web/tjanster/kultur/museot/fi_FI/sjofartshuset/
- Rakennuksen omistaja: merenkulkuneuvos **Kaj Engblom** (ex-Engship)
- Pysyvä näyttely: Paraisten kaupunki / kulttuuri / **Marcus Lepola**
- Vaihtuvat näyttelyt: **Anders Fagerlund** (tekee juuri allmogetelakkanäyttelyä!)
- **Anders** on halukas kertomaan västanfjärdiläisille kaiken mit tietää asiasta.
- Käyttö: Saaristovaraus / **Viveca Smeds-Aalto**, jolta avain

Kuva: **Altai** Västanfjärdistä

- **Hotelli Lanterna** <http://www.hotelli-lanterna.fi/>

- (Ex-läänintaitelija) **Sussi Henriksson** olikin työhuoneessaan!
- Vaihtuvien näyttelyiden tila (korkea tila jossa torni ja lamppu)
- Kesäkahvila (kanelin tuoksu!)
- **Bar Absinthe** (!) [hieno esimerkki paikallisen erikoisuuden voimasta!]

- **Nauvon pohjoissatama** <http://www.naguhamn.fi/>
 - **Herrick Ramberg** <herrick.ramberg@kolumbus.fi>
 - Herrickillä on satamia Espoon Suvisaaristossa, Kirkkonummen Porkkalassa, Nauvossa, sekä Houtskärin Hyyeisissä.
 - **Suomen vilkkain vierassatama**, jos päiväkävijät (40%) otetaan huomioon.
 - > 8'000 yöpynyttä venettä = 24'000 yöveneilijää (maksanutta)
 - > 5'300 päivävenettä = 16'000 päiväveneilijää (arvio)
 - Σ 13'300 venettä = 40'000 veneilijää
 - **NOTA:** Satama oli auki 13.10. Samoin 19-20.10. jne.
 - Hyvää kahvia ja pullaa tarjolla (tässä putosimme hieman aikataulusta!)
 - Loistoaluksille monenlaisia *gourmet*-purkkeja ja viinejä
 - Veneille varaosia ja turvatarvikkeita (Vestek)
 - **Havsbad-idea:** merivesiallas, aurinkolämmitys, painovoimapuhdistus.
 - => **idea Kalkholmenin satamakylpylän yhteyteen?**
 - Nauvon pohjoissatama on Nauvon sielu
 - **Herrick** on suostuvainen kertomaan kokemuksistaan västanfjärdiläisille.
-

14:10 Ajo Nauvosta Pärnäisten kautta Korppoon **Galtbyn maantielauttarantaan**

- **Pärnäs / Nauvo**
 - **LomaNauvo** <http://www.lomanauvo.fi/> ravintola, kauppa, infotaulut, kartat
 - **Ilmainen yhteysalus Eivor** (Utö, Jurmo, Aspö, Nötö...)
 - **VTS-keskus**, jonka muutto Saaristolain vastaisesti Turkuun 1.10.2012
 - **Estonia-monumentti**, ja sen muistopooki, jossa vieraskirja
 - **Susanén** omakohtaiset kertomukset Estonian yöstä
-

Matkalla **Susané** kertoi mm. Korppoon krouvareiden toimivasta yhteistoiminnasta.

- **Galtby / Korppoo**
 - Länteen **Ahvenmaalle** josta edelleen **Ruotsiin**;
 - Pohjoiseen **Houtskariin**, josta edelleen **Iniöön** ja **Kustaviin**, sekä
 - Norrskatalle => Asiakkaat sekaantuvat laivoista.
 - Satama on sekava, ahdas; nyt remontissa levennetään keulaporttilaitureita uutta lauttaa varten (aloittaa 2013 alusta; rengastiestä ympärivuotinen?)
 - **Kafeteria**, jossa tärkeät vessat; infotaulut, kartat.
-

15:10 - 15:35 **Lautta Kittuisiin, Houtskäriin**

- Pidimme palaveria matkustajatilassa (kahvimahdollisuus)
 - **Susané** Västanfjärdin ja muun Turunmaan yhteistyömahdollisuuksista
-

15:50 - 16:05 **Isakssonin kasvihuoneiden suoramyyntipaikka**

- => http://www.isakssons.fi/foretaget_sv.php
 - **Ragni Isaksson** <ragni@isakssons.fi>
 - Yksinkertaisin mahdollinen toimintamalli; ei lainkaan henkilökuntaa!
 - Osakkaat lastaavat hyllyt,
 - Asiakas pakkaa, punnitsee, laskuttaa ja maksaa itse => toimii!
 - **Susané** lähti siivoamaan matkailuyritystään **Telehusetin BB**:tä.
-

16:20 **Näsby / 'Houtskärin pitäjä'** (kaikki olivat metsästämässä!)

- 2kauppaa, vierassatama, krouvi, kirjasto, virasto, kristillinen opisto, kirkko

-
- **Vierassatama** <http://www.skagen.fi/> = 1000 vierasvenettä, 450 annosta / päivä
 - **Therese Skaag**, <therese@skagen.fi> (perheellä Västanfjärd-yhteys!)
 - toiminut 10 vuotta; kaupunki investoinut 2009 alkaen merkittävästi.
 - => 2 saunaa, kauppa, konttori, peltikeittiö, ruokailukatos, varastokontti, laitur

- **Skärgårdsmuseet (Allmogebåtmuseet)**

- http://www.pargas.fi/web/tjanster/kultur/museot/sv_SE/houtskars_skargardsmuseum/
 - **Bengt Backman** bengt.backman@houtskar.fi
ex-kunnanjohtaja
(**Bosse Mellberg** bosse@framtiden.fi ins.,
allmogebåtrakentaja oli purjehtimassa Framtidenillä)
 - **Bengt** intoutui kertomaan meille tavallista runsaammin (hienoa!)
 - **Näsbyn museo** (= kokoelma, näyttely, vaja, venetalo, moottorivaja, kivikokoelma ja telakkasali) voitaisiin hyvin soveltaa Västanfjärdiin.
 - **Telakkahuoneessa** eläkeläismiehet kokoontuvat joka tiistai.
 - **Allmogeaktiviteetti** on ollut ihanteellisen vilkasta:
 - <http://houtskarsallmogeseglare.net/index.php>
 - Museon sävy on aivan toinen kuin Nauvon merenkulkutalossa
- => mikä on Västanfjärdin museon oikea sävy?

- **P. Marian puinen ristikirkko 1704**

- Saariston paras urkulaite (ref. Naantalın kirkon kanttori **Kari Vuola**)
- Saariston mahd. vanhin kirkonpaikka
- Erikoinen maantieteeseen perustuva istumajärjestys
- Erikoinen alttarin suuntaus pohjoiseen
- St Andreaxsen kulttuuripolku; hienot kyltit! (=> **St Jacobin kulttuuripolku**)

- **Hypeis Vårdshus** (emme käyneet)

- Lähes kaikki syys- ja lokakuun viikonloput on varattu
 - toista viikkoa 4 - 6 rakennusmiestä asumassa. Ovat korjaamassa Näsbyn Säästöpankkia joka osittain paloi viime viikolla. Emme tainneet huomatakaan paloa, vaikka kävelimme pankin ohi kun palasimme kirkolta autolle.
- => **Myös Lammalaan tarvitaan sellaista edullista majoitusta, joka soveltuu myös rakentajaryhmille ja perheille.**

- Björkö

- Nuorisoseurantalo, kauppa, baariravintola, uuden venetalot, maantielautta
- Moottoriveneet palasivat hirvimetsältä saarista upeassa iltaruskossa!

- Mossala

- Erittäin tiivis kaupunkimainen kylärakenne - aivan kuin **Hiittisissä**

- Saariston lomakeskus <http://www.saaristonlomakeskus.fi/> (n. 43 ajon /vrk /2011)

- **Bengt** kertoi juutalais-venäläisistä omistajaveljeksistä, jotka junailevat Eremitashin aarteiden ulkomaanmatkat, ja sijoittavat voittojaan tänne.
- **Boris** <boris@saaristonlomakeskus.fi> puhuu suomea, ei oikein ruotsia
- Caravan (sähköt, saunat, huoltotalo, harmaavesi), Camping, Cabins, Apartementokset, ravintola, tanssipaiikka, näkötorni, vierassatama, yhteysaluslaituri (Iso rengastie Iniöön 7 kk vuodesta poikki).

- Houtskärs Gästgifveri - Jennis restaurang (omakust. kahvi / ruokailu)

- **Jenni Vilén** <jennisrestaurang@hotmail.com>
- Pidimme palaveria lohisopan äärellä.

21:20 - 21:50 Lautta Galtbyhyn, Korpposeen

- Katsoimme Västanfjärdin kuvia ja karttoja kannettavalta tietokoneelta
 - **Västanfjärd** <=> **Hiittinen & Rosala** - akseli
 - Kuntaliitymä sopimuksen toteutuminen / toteutumattomuus
 - Tuulivoimalaitospolitiikka Västanfjärdissä
 - Västanfjärd **Saaristo-esitteissä**: pikainen päivitystarve!

- Verkan / Korppoo (katsoimme autosta) <http://www.ravintolabuffalo.com/>

- Satama / ravintolayrittäjä **Kjellu Eriksson** on Kemiönsaarelta
- Restaurang Buffalo info@ravintolabuffalo.com
- Yhteysaluslaituri, koti-, asiointi-, vierassatama; sauna, venebensis, roskapiste, saaristomuseo, kauppa, kioski, tennis, gym, bussi, kirjasto...

23:00 Nauvon Pohjoissatama (katsoimme autosta)

- **Framnäsin nuorisoseurantalossa** tanssit täydessä käynnissä.
- Myös ravintola **L'Escalen** terassi ja sisätilat olivat käytössä.

- Kirjalan ST1-huoltoasema, Parainen: Aaro jäi kyydistä;

- perillä Nauvossa 01:30

01:00 Byarådetin paluu Lammalaan

Lopuksi

Tapaamamme ihmiset ovat ilmeisen halukkaita jakamaan osaamistaan Västafjärdin byarådetin kanssa. Siksi laitoin tekstiin heidän yhteystietonsa. Laitoin mukaan myös heidän verkkosivu-osoitteensa. Monista niistä voi saada hyviä ideoita Västanfjärdiin! Hienosta matkasta kiittäen,

Aaro Söderlund
proj. pääl
aaro@soderlund.fi
0400-857 099